

„Jézussal”

Tóth Csaba beszélget Ughy István festőművésszel

► **Tóth Csaba:** 2023 Adventjében ezzel a címmel nyílt egy profetikus erejű gyűjteményes kiállítás a pápai Pannonia Reformata Múzeumban.¹ A fogadó kép Joseph Ratzinger bíborost, a későbbi XVI. Benedek pápát ábrázolta, amint Szent Györgyként megküzd a sárkánnyal, illetve a gonosszal, és legyőzi azt. A festmény 2005. április 4-én készült, tehát még a pápává választása (2005. április 19.) előtt, ugyanakkor már ezt a feliratot olvashatjuk rajta „*Habemus Papam!*” (Van Pápánk!). XVI. Benedek pápa rendíthetetlen csodálójaként és tisztelőjeként engem nagyon meglepett a képpel való profétálásod. Vissza tudnád idézni azokat az időket, hogyan fogant meg benned a kép gondolata, egyáltalán hogyan született meg ez a történelmi jelentőségű festményed?

► **Ughy István:** Érdekes a kezdet! Nemhiába kezdtem a kiállításomat is ezzel a képpel. Úgy ítélem meg, hogy Ő az egyetlen olyan pápa, aki értelmiségi is, és végképp el tudja törölni a maradványait is a kommunizmusnak. Azóta kiderült számunkra, hogy egy ilyen pápa sem tud tavaszt csinálni. Keményen berágta magát a kommunizmus a csontjainkba! Fontos volt az is a számomra, hogy fajtámbeli volt, BAJOR. Saját fajtájában jobban megbízik az ember, nem mint ha nem bíznék a másik két fajtámban, a székelyben és a magyarban. (Különösen ezt a szót, hogy FAJTA, szeretem hangsúlyozni, mert az ÁLLATvilágban ez nagyon fontos.) És valószínű volt az is, hogy egy nemzetiszínű lengyel pápát nem fog követni egy színtelen, mismás pápa. II. János Pál a transzcendenciából parancsolt. Ő lesz a PÁPA. Punktum.

► **T. Cs.:** XVI. Benedek pápa, úgy gondolom, mégiscsak betöltötte küldetését, meghirdette a kienegesztelődést az egyház modernista és tradicionalista szárnya közt, ami akkor már szinte szétszakította az egyházat, nem rajta múlt, hogy halálával ez a megbékélés félbeszakadt. Ma látjuk csak, hogy milyen óriási káosz keletkezett XVI. Benedek után, ami persze a II. Vatikáni Zsinattal vette kezdetét, amikor a liturgiában a miséző pap hátat fordított az oltárnak, és mellette megtagadta a latin kereszténység szakrális nyelvét. Visszatérve a pápai kiállításodra, ott is olvasható volt a gyönyörű ars poeticád, amit már korábban többször publikáltál, én annyira szeretem, és annyira kivételesnek és példaértékűnek tartom, hogy idézem: „A Jóistennek és felmenőimnek tartozom köszönettel, hálával, hogy életem folyamán sosem kellett földi nagyságok és törpe helytartók előtt toporognom. Jó korán eldöntöttem, hogy szabad ember leszek. Majdnem mindig azt tettem, amit bensőm diktált. Bennem határtalan a kíváncsiság és a szabadságvágy. Amit művészi téren csinálok, sosem kell magyaráznom. Ami az emberi tényezőt illeti, szerintem évezredek óta nem változott semmi, és nyugodt szívvel mondom, hogy nem is fog változni. Tulajdonképpen arról van szó, hogy a múlt iránti mélységes tisztelet, csodálat megmentett attól, hogy koldusa legyek a mának. Igazi múzeumi ember vagyok, semmiféle furcsa kimenetelű harcban nem tudom elképzelni magam.” Az ars poetica bölcsessége megrendítő, „a múlt iránti mélységes tisztelet és csodálat” annyira hiányzik korunkból, napjaink művészetéből, hogy sokan talán nem is értik, miről beszélsz itt. Pedig ez minden művészetek alapja, a jézusi küldetés és apostolkodás, az igazsághoz való hűség valódi mértéke, ami a keleti, a bizánci eredetű kereszténységben ma is természetes, az ikonológia, az ikonográfia lényege a hagyomány megőrzése, továbbadása, ami a te festészetednek, képzőművészetednek a kezdetektől meghatározója. Hogy születél, nőttél bele ebbe a felemelő hagyománytiszteletbe?

► **U. I.:** Kiköböztem [kitaláltam, rájöttem], hogyan mutathatom én magam jónak. A jóért harcolnak akkor, ha a világ szükségszerűen rossz, a világ mindig egyformán olyan, amilyen, ne vi-

gasztald magad azzal, hogy rossz, s te azért vagy JÓ. A jóság ab ovo jön természetedből, azzal kell születni, telve energiával, tehát rózsának, nem mákvirágnak. Itt van a kutya elásva. Festményeim azért lőttek túl a célon (ami elkedvetlenítő hatásukat illeti), mert feltételeztem, hogy a világ túl gonosz, talán az én optikámban van a hiba, vagy az emberek születtek túl rossznak, gonosznak? Nem. Tehát akkor is hiszem, hogy a világ jó és nem gonosz, hogyha minden elromlott. Bízz a legfőbb ALKOTÓBAN, ő tudja, hogy mi hogy s mikor romlott el, és Ő javítja meg, akkor te is jó leszel, csak imádkozz! Ha Jézussal akarsz példálózni, akkor kőbe vésett igazságokkal találkozol. Ezek az igazságok benned vannak eltemetve, ki kell bontani, felszínre hozni. Arra utalok, hogy sokszor meg kell gondold, hogy mit festesz, és hogyan. A kiállításomra térve, illetve kiállításaimra, ha lett volna megfelelő nagy tér, akkor a kompozícióimat együtt állítottam volna ki a tájképeimmel (és ezért is született egy időben a két tárlat),² mert tudom, hogy a kompozíciók nehezen emészthetők, és összezsúfolva „verik” egymást. Tájképeimben nem tudok nem optimista lenni. Különösen, ha tombol a NAP. Épp te jegyezted meg egyik megnyitámon, ahol csak tájképeim szerepeltek, hogy „ez az öröm festészete”. A sors iróniája, hogy nincsenek megfelelő kiállításihelyiségek, mint Nyugaton, még kis helyiségekben is! „Magyarország, Te ne kultúrkuckackodj a kiállításaiddal, merjél KICSI lenni ebben is!” De ez már így megtörtént, talán egy új katalógusban majd egymás mellé kerülnek. Igen, több fontos kitétel van ebben a hitvallásban, és egyszerre jött ki belőlem, nem kellett csiszolgatnom, szerves részei egymásnak. A múlt csodálata történelmi ismereteimből, régészkedő hajlamomból fakad, nyolcévesen már régészeti rajzokat készíték a keresztúri múzeumnak, édesapámnak köszönhetően (ő festő szeretett volna lenni, belőlem csinált festőt), és kicsit később, középiskolás, egyetemista koromban (és később életem során mindig) nyaraim múzeumi munkákkal telnek. Fanatikusan ÁSÓ régész lettem. A múlt tisztelete maga után vonja az ősök tiszteletét. Felmenőid tisztelete elsőrendű dolgod, mert tudod, hogy kik ők. Múzeumi dolgozó vagy, sok mindent tudsz a múlt-ról, a régészet mellett belekontárokodsz a néprajzba, időszaki kiállítások rendezésébe, diorámák festésébe, reliefek, egyáltalán berendezések elkészítésébe. Mindemellett FESTŐ is voltam, évi kiállításokon részt venni stb. Később lettem múzeumi munkatárs, mert nem volt alkalmazotti helye a múzeumnak. Külsős munkatárs voltam, jószerevével ajándékba, esetleg bagóért dolgoztam, fanatikusan. Ez az utóbbi volt a lényeg, mindig, másként nincs „múzeumos” (mint-ha leprás lenne valaki). Nyaraim mindig foglaltak voltak, a vakációim is. A makettkészítés csodálatosan ördögös munkája ugyancsak ide tartozik. Ha hűséges vagy ahhoz, amit a föld ad neked, mintegy lapozva a földkönyvben, „lapjait” olvasva, máris a krisztusi úton vagy, írva és mondva! Miért írtam, hogy nem lettem koldusa a mának vagy az időknak? Mert ez általam szabadalmaztatott munka volt, a pénz sem kötött le, a töretlen szeretet ehhez a SZABAD munkálkodáshoz mentett meg. Nem kellett tényleg toporogjak senki előtt, mert ki előtt kellett volna?! Időm se jutott furcsa kimenetelű akciókban részt venni, a múlt története mindig lekötött. A Székelykeresztúri Múzeumon is rajta van a kezem nyoma. „Múzeumépítő”, élcelődtek velem az itteni kollégáim. Az igaz, hogy több múzeumtervet rajzoltam, a keresztúri múzeumnak terveztem egy nagy kiállítótermet, 10×10 métereset, végül az új igazgatóm, Fülöp Lajos vérszemet kapott, és emeletet terveztetett, mellékhelyiségekkel. Megfőztük F. J. minisztert, aki kétszer volt vendégünk (megfestettem apját, anyját, őt magát), ugyanis a régi kaszinó épületére, ahol a múzeumi kiállítás leledzett, nem lehetett volna emeletet húzni. Csodás régi homlokzatot terveztem a múzeumnak, kettőt is, az egyiket szecessziós stílusban, persze a pénzszüke nem engedte, hogy réginek nézzen ki, a 10×10-es nagyterem sem épült meg. Lajos agilitása, gátakat nem ismerő energiája így is csodát művelt. Igazi Múzeuma van Keresztúrnak. Torockó³ ötven éven keresztül meghatározó hely volt az életemben, tájképeim zömét, majdnem egészét ott festettem. Balogh Annamáriának, a torockói szépségnek ezért is nagyon sokat köszönhetek, aki a feleségem lett, és hozzásegített, hogy továbbra is „burokban” éljem az életem. A festő sokszor nem ad számot arról, hogy feleslege a társadalomnak, a TÁRS jelenléte átsegíti a buktatókon. Érdekes fény vetül az akaratomon kívüli rejtőzködésemmre, hogy soha senki nem írt

arról, hogy U. I. egyik ma élő festője Torockónak. Mi több, egy teljesen új múzeumi kiállítást csináltam a falunak a régi gyenge eresztés helyett. Egy csodásat, látványosat, erről sincs egy szó sem, többmillió értékű tárlókat, múzeumi berendezést szállítottam oda ajándékba. Valami kis „AJÁNDÉKRA” számíthattam volna, például hogy ingyenes jegyet kapok a falunapokkor, amire adnak egy tányér tordai pecsenyét. De semmi...

▼ **T. Cs.:** Már Nagybányán szakadás történt a magyar festészetben *Hollósyék* német, illetve az úgynevezett *neósok* francia orientáltsága közt. Ez a törésvonal ma is kitapintható az erdélyi magyar és a hazai képzőművészeti képzésben. A magyar képzőművészetet dominánsan mindig egy német-osztrák dominancia jellemezte,⁴ míg a Kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskolát, ahol a diplomádat szerezted, egy párizsi irányultság. A múlt század hatvanas éveinek elején, amikor diplomáztál, kicsit persze más volt a képlet, Budapesten ekkor a szovjet mintakövetésnek állt a zászló, de Kolozsvárott ugyanúgy megmaradt Párizs, illetve az École de Paris, a Párizsi Iskola, ami egyet jelentett a francia avantgárral, Picassóval, Modiglianival, Soutine-nel, Chagall-lal, Rouault-lal. Ugyanakkor nálad a német expresszionizmus is jelen van a festészetedben, Kirchner, Franz Marc, August Macke és Lovis Corinth. Ezekből az életművekből építkeztél, ezeket a látásmódokat formáltad, szabta magadra. Jól látom ezt? Kérlek, igazíts ki, ha tévedtem.

▼ **U. I.:** Most fel kell kötnöm a felkötnivalómat, mert át kell, hogy fésüljem a művészettörténeti ismeretemet, száz meg száz festő, szobrász stb. munkáit, alkotásait. Az biztos, hogy a művészetre való igazi rácsodálkozás (s hogy én ki legyek?), már az első években Dürerrel kezdődött. Aztán Rembrandt szerettem volna lenni, ő a hegy csúcsa, majd Velázquez, de számtalan mesterem volt, akitől tanulni lehet. A magyaroktól Munkácsy, Paál László, Mészöly stb. (mind realisták és figurákat festők). Az avantgárral (túl a kerítésen, magyarul) az egyetemen ismerkedtem meg, az impresszionistákkal, posztimpresszionistákkal is. Itt is divat volt a szocreál, a MODERNEK dokumentumrészlegre voltak zárva, engedéllyel nézhettük, fertőztek. Braque, Picasso stb. tiltottak voltak tulajdonképpen. Van Gogh, Cézanne, nekem Cézanne volt a kedvencem. Kádár Tibor volt a tanárom az első éven, ő volt a felforgató, akit öngyilkosba kergettek kollégái. Emlékszem, milyen nehezen nyílt meg nekem Cézanne. (Sésame [Cézanne], ouvre-toi!) Bartókkal is pont így jártam, egyszer csak MEGNYÍLT. Aztán jött az egész 20. század, az expresszionistákkal később kötöttem örök szövetséget, főleg George Rouault-lal, James Ensorral a torz pofák furcsa maszkjai miatt, Kandinszkij óriás köztük. Otto Dix, Oscar Kokoschka megint kedvencem, Emile Nolde különösképpen. Végül is miattuk éreztem úgy, hogy megengedhetek magamnak némi TOMBOLÁST.

▼ **T. Cs.:** A kortárs magyar művészetben Sváby Lajos és Szok Iván áll a festészetedhez a legközelebb, a te formaképzésed viszont talán kicsit kubisztikusabb, vagy legalábbis némi rokonságot mutat Picassóval. Volt-e, van-e valami kapcsolatod ezekkel a festőkkel?

▼ **U. I.:** Sajnos se Svábyval, se Szokkal nem volt kapcsolatam, sokszor ostromoztam magam, hogy nem vagyok egy kicsit bátrabb, talán ha autóvezető is lehettem volna, több kiválósággal is megismerkedhettem volna, no meg itt újra fel kellett építeni azt, amit ott elvesztettünk, ez rengeteg időmet elvette. Sváby és Szok is szívem csücske. Festők igazi értelemben. Ami Picassót illeti, mindenkire rányomta bélyegét, van, akire tragikusan, én ki tudtam szabadítani magam béklyóiból. A rengeteg, ezrével rajzolt régészeti rajz befolyásolt inkább a naturalisztikus expresszionizmus felé. Ha van ilyen?!

▼ **T. Cs.:** Filep Sándorral, Horváth Lajossal, Legény Péterrel és még néhány kortárs alkotóval létrehoztátok az F (Figuratív) csoportot, ami egyfajta figurális művészeti tömörülés. Figurális művésznek lenni ma önmagában is ars poetica, és egyfajta kontinuitás, elköteleződés a képírás, az ikonográfiai hagyomány mellett. A kép a múltban mindig is a világ fogalmi és képi viszatükrözését, újraalkotását jelentette, „az ontológia síkján az egész látható világ sajátos értékkel bír, transzcendens elhivatottsággal, rendeltetéssel”.⁵ Ilyen alapon, ami nem ábrázoló művészet, az nem is kép. És akkor már ott is vagyunk a képpromboló avantgárdnál, ami a kép-

re, a szakrális ábrázolásra szinte anatómát hirdetett. Miért kellett lerombolni az avantgárdnak a képet, a szakralitást, illetve ti miért tettétek fel az életeteket mégis a képre és a nyugati ikonográfiai tradícióra?

➤ **U. I.:** Ami a Figuratív csoportot illeti, néhányan hoztuk létre, akik elégedetlenek voltunk a Veszprémi Művész Céh⁶ csendesen kérődző mivoltával. No meg, ahogy szokássá is vált, egyeseket kiemelve a csapatszellemből módfelett díjaztak, előzni kezdett a nonfiguratív, a nihilfestés ajnározása. A kérdésed végével kezdem: miért kellett lerombolni a képi világot, és miért? Az úgynevezett modern nonfiguratív művészetet azért hozták létre a MEGMONDÓK, mert társa volt az új irányzatnak, mely a múltat akarta végképp eltörölni, ám volt még egy bűne, a legmarkásabb, az egyházművészetből nőtte ki magát, mondjuk, Cimabuéból, de ötven „festőt” is lehet említeni. Ezzel is, mint minden megmondással célt tévesztenek, mert új, érdekes figurativitások születnek, szuper naturalizmusok. Mi még azért is ragaszkodni fogunk a MÚLTHOZ, én pláne. A csoportunk fő hajtószíja Horváth Lajos volt, kifőzői inkább mi ketten, de be volt avatva Kádár Tibor is, aztán ő vette át a stafétabotot, mert Veszprémben neki volt a legbefolyásosabb baráti köre. Tibor lett az elnökünk, festő, Horváth Lajos festő, Filep Sándor festő-grafikus, Dienes Attila szobrász, Párkányi Raab Péter szobrász, Legény Péter festő, művészeti író, kritikus, én, Törő László néprajzos, Horváth Lajos barátja, ő a titkári teendőket végezte, kellett volna egy mindentudó, nagy kitekintésű vezető, nem akadt. Néhány évig azért működtünk.

➤ **T. Cs.:** Nem is olyan régen volt egy nagyszabású és figyelemre méltó kiállításotok Marosvásárhelyen⁷ *A három Ughy* címmel. Miklóst, a fiadat én is taníthattam Szombathelyen anno, unokaöcséd, Levente jelentette a harmadik Ughyt, aki faszobrász, de mindhármatok látásmódja, képi világa nagyon hasonló, amiben azonban téged érezlek az „ősapának”. Nekem azonnal a Szervátiusz művészcsalád jutott eszembe rólatok. Sőt, jelentőségében is csak hozzájuk mérhető ez a triász. Azonban ismertségetek meg sem közelíti azokét. Ezen biztosan sokat gondolkodtál, tudsz valamilyen magyarázatot adni erre?

➤ **U. I.:** Nekem ez a kiállításom adósság volt Vásárhely felé, mégiscsak ő nevelt festővé, Izsák Márton szobrász igazgatónk középiskolája. De mivel művészi hitvallásom, úgy ítélt meg, hogy nem találkozik a korszellem követelményével, vártam a kiállításokkal, mígnem múzeumi kolléga lett a polgármester, tehát ezt az időszakot választottam. Másik tervem, hogy unokaöcsémet, Leventét bemutassam a városnak, magam mellett, mert nemigen ismerték el szobrásznak „művész” társai, mivel nem volt papírja róla. (Az apja mondta, a testvérem, hogy „a holtakat a föld, az élőket a papír takarja.”) Lehetsz olyan tehetséges, mint Tiziano, ha nincs papírod, senki vagy. Visszatérve a nagyokhoz, ismertekhez, az a kor, amikor ők (Szervátiuszék) éltek, a szecesszió, a Jugendstil volt a nagy port felkavaró Európa-szerte, mi sem maradhattunk ki belőle, és kellettnek a művészek az épületek belsejének, külsejének dekorálásához. Szerencsés kor volt, a mai mindenképpen átmeneti, valamibe. Még egyszer visszatérve kérdésedre, hogy miért nem vagyunk mi olyan elismertek, mint Szervátiuszék: Miklós fiam még nincs ott az időben, Levinél a diplomahiány, én meg hol muzeológus voltam, hol meg festő. Nem identifikálható UFÓ.

➤ **T. Cs.:** Mielőtt személyesen megismertük volna egymást, én már rég megjegyeztem a nevedet Benkő Elekkel közösen elkészített, a Kriterion Könyvkiadónál megjelent *Székelykeresztúri kályhacsempék* könyvetek kapcsán. A kályhacsempék archaikus képi világa és a festészeted közt fel lehet fedezni rokon jelenségeket. Mennyire befolyásolt ez a több száz éves képrési tradíció? A narratív festészeted sajátos dramaturgiára épül, ami a népdalok, népballadák, régi eposzok, hősénekek dramaturgiájával is párhuzamba állítható. Ha ilyen mélyre ásunk, akkor a küldetésed egészen bartóki–kodályi–Kós Károly-i örökségnek is tekinthető. Felmerültek benned ezek a példaképek, ősképek?

➤ **U. I.:** Benkő Elek egy rendkívüli ember, egy fenomén, én örvendek, hogy együtt dolgozhattam vele. Rengeteg csempetörédeket ástunk ki, amikből újra lehetett alkotni kályhaszemeket, dombozműves csempealkatrészeket. Az Erdélyi csempevilág rendkívül gazdag díszítettségében,

kész szobrászoknak mondott munkákban. Én több ilyen témás domborműves darabot le is rajzoltam, ugyanis munkaköri leírásom szerint régészeti rajzoló is voltam, de felhasználtam kompozícióimhoz is. Restaurálásom (mert az is voltam, ott is, itt is) koronája az volt, mikor egy egész középkori csempekályhát kellett rekonstruálni.

▼ **T. Cs.:** Amikor, még a rendszerváltás előtt, először jártam Erdélyben, az volt az érzésem, hogy ott jobban magyarnak érzem magam, mint idehaza. A történelmi táj, az ottani emberek vendégszeretete, veretes, tiszta magyar nyelve nagyon mélyen megérintett. A festészetteddel is így vagyok, magyarabbnak érzem az úgynevezett kortárs magyar művészetnél, mélyebben megérinti a magyar lelket. Ahogy a kilencvenes évek elején „magyar anyanyelvűnek” nevezte Molnár Sándor festőművész az Európai Iskola előtti magyar művészetet. Mitől „magyar anyanyelvű” a festészeted?

▼ **U. I.:** Valahogy úgy lehet megadni a választ, hogy nincs elég hangerőnk, de egyéb markáns tulajdonságnak is híjával vagyunk. Az adott társadalomnak is készsége kell, hogy legyen a befogadásra, a kultúrára való éhség tomboljon. Legalább.

▼ **T. Cs.:** Korábban említetted, hogy gyermekkorodban Székelykeresztúron fogalmazódott meg benned a vallásos, hitvalló festészetre való elköteleződés. Felidézhetnénk, hogy pontosan miként történt ez?

▼ **U. I.:** Igen, már a hittanórákon, Keresztúron a sok színes vagy nem színes, Bibliából vett ábrákat s más vallásos témát, főleg Jézus egyéniségét megismerve egyszerű volt eldöntennem, hogy én Jézus életét fogom festeni. A mai napig ezt teszem. Köszönhető ez Orbán János esperesünknek is, de édesapámnak is. Itt játszódik le a szemünk előtt egy embernek az élete, aki SZENTNEK született, Bőjte Csabáé. Csak egy kis mozdulatot tett, és ezzel „hegyeket” mozgatott meg. Kiválóság, mondjuk, hát persze, a szeretni akarását erősítette fel, terjesztette ki az emberiségre, az árva gyerekekre. Bárki megtehetette volna. De Ő volt az első, az AKARAT.

▼ **T. Cs.:** Ha már ennyire visszakanyarodtunk térben és időben, érdekelne az Ughyk múltja, úgy tudom, már Dante *Isteni színjátékában* találkozunk a felmenőiddel.

▼ **U. I.:** Ami az Ughyk múltját illeti, érdekes feltételezésre jutottam. Dante *Isteni színjátékát* olvasva édesapám akadt rá az Ughi névre. De én már korábban is, budapesti rokonunknál érdeklődtem, hogy mit kutatott ki az Ug nevet illetően. Különleges név, Erdélyben nem is létezik. Ő mondta, hogy valami szigetig jutott, de Horvátországban is talált egy szálat, ő még nem említette a firenzei jelenlétet. Dante a következőket írja a Paradicsom-jelenetben, a XVI. ének (*A régi nemesség*) fejezetben, 88. sor: „Láttam az Ughi, Grecci, Catellini fajt, Normannit, Filippit, Alberighit nagynek előbb, majd pusztulással víni.” A nevekben a „ghi” betétek Alberighi, Ardinghi, Bosteghi stb. szúrt szemet nekem (?!). A magyarban közkedvelt ez a GHI betét a nevekben. Firenzében ma is elég sok Ughi név van. Rómában is van egy elég neves hegedűművész, az utókor majd tisztázza. Ma itt, az Oroszi-helység határában a földben van az Árpád-kori falucska, az UGH-i praetoria (majorság). A török dűlítés után néptelenedik el. Az 1250-es évek után, 1300 felé írja művét Dante, ekkor száműzik a guelf nemességet, ekkor van nálunk az Árpád-kor. Miért ne menekülhettek volna idáig, a Somló-hegy alá az Ughik? Dokumentum nem áll rendelkezésünkre, hogy mi e nemesség rokonai lennének, ennek bizonyítékát a genetika dönthetné el. Az útirány esetleg a horvátországi jelenlétet is alátámaszthatja. De van egy kacifántosabb rokoni szál Dürer felé, Gyuláról. Ugyanis Haán Lajos, Gyula monográfusa írja, hogy Ajtósi Dürer nagyapját Száraz Antalnak hívták, aki Ajtósról költözik be Gyulára, és ötvös (az ötvösség említésről még gyerekkoromból emlékszem). Az én üknagyapám is gyulai, Száraz Antal, pályaács volt. Csak 400 évet kellene áthidalni. De az 1400-as évek Gyuláján nem hemzseghettek a Száraz Antal nevek. Ajtós mára már Gyulába olvadt. Itt is szóba jöhetne a „genetika”... Még fokozhatnám az eminens ősök, üknagyapák társaságát egy olyan ükkel, aki nemzetgyűlési képviselő volt az 1840-es években, és ellenzéki szónok, Pálffy János író, *A Magyar és Erdélyi urak* szerzője, földbirtokos, vagyonát, ingóságát, egyéb irományait az Erdélyi Múzeumra hagyta. Korán halt meg tüdőbajban, vagyonát testvére, Dénes megszerezte, tüdőbaja mi-

att mentették fel a halálbüntetés alól, házi fogságra. Haynau halálra ítélte parázss ellenzéki-sége miatt. Bécsset, Ferenc Józsefet sértette meg.

▼ **T. Cs.:** Ez már szinte családi legendárium. De térjünk rá egy múlt év végén megjelent könyvre, Garas Kálmán „...személyiségnek lenni a legtöbb” című fotóalbumára, amiben te is helyet kaptál. Rádásul egészen kiemelkedő kiválóságok közt (Andrásfalvy Bertalan, Berecz András, Fekete György, Kallós Zoltán, Nagy László, Jankovics Marcell, Melocco Miklós, Ökrös Csaba, Sebestyén Márta, Sebő Ferenc, Schrammel Imre, Szörényi Levente, Weöres Sándor és még sokan mások). Ha az előbbi példaképekre és mitikus ősökre gondolunk, igenis megillett téged az életműved alapján ez a szellemi közeg. Ott voltál a szombathelyi könyvbemutatón, milyen érzés volt átlapozni ezt a monumentális tablót?

▼ **U. I.:** Ez a teljesítmény Kálmántól elképesztő. Hogy tudott lefedni ekkora kultúrréteget, és ilyen tökélytel? Főleg a fiatalság számára hasznos könyv, a kezdetektől úgy indulj, hogy légy valaki, de ne erőszakból, a szeretet vezényeljen, a jobbító szándék, akár a kultúráról legyen szó. Mindenki megvan, fellelhető a jobbító szándék. Hiába van háború és gyilkolás, jók akarnak lenni az emberek, kulturált körülmények közt élni, szép virágos városokban, falvakban, gazdag természeti környezetben. Nagyon beteg kell, hogy legyen valaki, hogy ne ezt akarja, hogy egy csupasz barlangban akarjon élni. Mi, akik e könyvben vagyunk, elfogadjuk egymást, a sors intézte, hogy így legyen. Részben mi alakítjuk a sorsot, tőlünk függ, hogy lesz-e belőle szép könyv. Kíváncsi vagyok, hogy sokan forgassák lapjait.

JEGYZETEK

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=GxhbBKRLH5w>

² A nagybányás szemléletű plein-air tájképek Torockón készültek. https://papamediacentrum.hu/Kedvenc_tajaim/

³ Lásd az előbbi lábjegyzet.

⁴ Idehaza 1968-tól látenszen, majd 1989-től leplezetlenül egy amerikanizálódás indult meg, egyfajta önkéntes behódolás az euroatlanti *rocky horror picture show*-nak, ami végül felszámolta a művészet szakrális, eurázsiai, zsidó-keresztény gyökérzetét.

⁵ Vlagyimir LEPAHIN, *Az orosz kultúra ikonarcúsága*, Szeged, 1993, 33.

⁶ <https://www.muveszetekhaza.hu/hu/kiallitas/veszpremi-muvesz-ceh-30-2019-12-07>

⁷ <https://www.e-nepujasag.ro/articles/a-harom-ughy-csodalatos-idoutazasa>

UGHY ISTVÁN, Habemus Papam! (Ratzinger), 2005, akril, olaj, vászon, 72x102 cm

UGHY ISTVÁN, Keresztút, 2008, akril, olaj, vászon, 126x191 cm

UGHY ISTVÁN, Krisztus-faragó, 2008, akril, olaj, vászon, 94x134 cm

UGHY ISTVÁN, Siratók, 2008, akril, olaj, vászon, 125x191 cm

UGHY ISTVÁN, *Narcisszus*, 2009, akril, olaj, vászon, 90x120 cm

UGHY ISTVÁN, *Pilátus*, 2009, akril, olaj, vászon, 134x186 cm

UGHY ISTVÁN, Ádám-Éva kimentése, 2009, akril, olaj, vászon, 95x135 cm

UGHY ISTVÁN, A szörny, 2008–09, akril, olaj, vászon, 105x145 cm

UGHY ISTVÁN, Adjátok vissza a falumat (Bözödújfalú), 2010, akril, olaj, vászon, 133x185 cm

UGHY ISTVÁN, Pálosok, 2011, akril, olaj, vászon, 134x187 cm

UGHY ISTVÁN, Velkőztető bizottság, 2011, akril, olaj, vászon, 106x120 cm

UGHY ISTVÁN, A szörny, Szép új világ, 2011, akril, olaj, vászon, 134x186 cm

UGHY ISTVÁN, Aranykor, 2012, akril, olaj, arany, vászon, 134x186 cm; Júdások, 2015–23, akril, olaj, vászon, 110x120 cm

UGHY ISTVÁN, Atilla, 2015, akril, olaj, vászon, 134x186 cm

UGHY ISTVÁN, Pásztorok látogatása, 2009–13, akril, olaj, vászon, 125x180 cm

UGHY ISTVÁN, A mutatóványos (Trianon), 2018–22, akril, olaj, vászon, 95x135 cm

UGHY ISTVÁN, Sok kicsi Jézust adok, 2020, akril, olaj, vászon, 95x135 cm

UGHY ISTVÁN, Garast adó, 2023, akril, olaj, vászon, 95x135 cm

UGHY ISTVÁN, Aranyborjú IV., 2024, akril, olaj, vászon, 95x135 cm

UGHY ISTVÁN, A Koponyahegyen, 2023, akril, olaj, vászon, 95x135 cm

UGHY ISTVÁN, Háború, búcsúzkodok, 2024, akril, olaj, vászon, 95x135 cm

